

Anna Gardzińska

Fundusze europejskie dla rozwoju zasobów strukturalnych województwa zachodniopomorskiego

Ekonomiczne Problemy Usług nr 53, 709-720

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ANNA GARDZIŃSKA

Uniwersytet Szczeciński

FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU ZASOBÓW STRUKTURALNYCH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Wprowadzenie

Wielość oraz zróżnicowanie zasobów strukturalnych ma dominujące znaczenie w rozwoju gospodarki turystycznej w regionie. Zasoby strukturalne są głównymi czynnikami stanowiącymi o atrakcyjności turystycznej danego obszaru. Turyści bowiem udają się do miejsc występowania walorów turystycznych, które charakteryzuje dobre zagospodarowanie turystyczne terenu, korzystne położenie geograficzne oraz dobra dostępność komunikacyjna. Jednakże dla stworzenia atrakcyjnej oferty turystycznej regionu występowanie zasobów strukturalnych powinno być wspomagane odpowiednimi instrumentami ekonomicznymi, stymulującymi rozwój gospodarki turystycznej. Jednym z ważniejszych czynników rozwoju potencjału turystycznego regionu jest dostęp do środków finansowych na inwestycje turystyczne. Akcesja Polski w struktury Unii Europejskiej w maju 2004 roku i współpraca z krajami członkowskimi stworzyła możliwość pozyskiwania unijnych środków finansowych w postaci funduszy strukturalnych, przeznaczanych między innymi na rozwój branży turystycznej.

Celem niniejszego artykułu jest określenie miejsca zasobów strukturalnych w potencjale turystycznym oraz identyfikacja i charakterystyka funduszy unijnych umożliwiających finansowanie rozwoju zasobów strukturalnych w województwie zachodniopomorskim.

1. Istota zasobów strukturalnych

Zasoby strukturalne to jeden z elementów potencjału turystycznego. Według J. Kaczmarka, A. Stasiaka i B. Włodarczyka potencjał turystyczny „obejmuje wszelkie zasoby strukturalne i funkcjonalne warunkujące rozwój turystyki na określonym terenie”¹. Zgodnie z tą koncepcją potencjał turystyczny stanowią wszystkie elementy środowiska geograficznego oraz zachowania człowieka, które mogą być wykorzystane do uprawiania turystyki. Do zasobów strukturalnych potencjału turystycznego zalicza się: walory turystyczne, zagospodarowanie turystyczne oraz dostępność komunikacyjną. Zasoby strukturalne są uzupełniane o zasoby funkcjonalne (uwarunkowania ekonomiczne, polityczne, kulturowe, społeczno-demograficzne, psychologiczne, technologiczne i ekologiczne), które stwarzają możliwości pełniejszego wykorzystania zasobów strukturalnych.

Głównym elementem zasobów strukturalnych decydującym o wyborze miejsca docelowego są walory turystyczne. Definicja walorów turystycznych stanowi, że jest to zespół elementów środowiska naturalnego, a także elementów pozaprzrodniczych, które – wspólnie lub każde z osobna – są przedmiotem zainteresowania turystów². Walory turystyczne można klasyfikować według różnych kryteriów: ze względu na pochodzenie (walory środowiska przyrodniczego, walory środowiska antropogenicznego), za względu na funkcje, jaką pełnią (walory wypoczynkowe, krajoznawcze, specjalistyczne) oraz ze względu na charakter (walory miejsca, walory wydarzeń). Do zasobów strukturalnych zalicza się również zagospodarowanie turystyczne (infrastrukturę turystyczną), umożliwiające podróżnym pobyt w miejscu recepcji turystycznej, a także korzystanie z walorów turystycznych. Zagospodarowanie turystyczne obejmuje cztery podstawowe elementy: bazę noclegową, gastronomiczną, towarzyszącą i paraturystyczną³. Obok bazy noclegowej i gastronomicznej, oferującej niezbędne świadczenia, takie jak nocleg i wyżywienie, ważną rolę w obsłudze ruchu turystycznego odgrywa baza towarzysząca. Urządzenia bazy towarzyszącej, tj. kąpieliska, wypożyczalnie sprzętu sportowego, wyciągi narciarskie, punkty widokowe, zaspokajają zróżnicowane potrzeby turystów oraz zapewniają atrakcyjne spędzenie czasu wolnego. Natomiast urządzenia bazy paraturystycznej (tj. kina, teatry, placówki pocztowe, apteki, ośrodki zdrowia) zaspokajają codzienne potrzeby społeczności lokalnej, także turystów. Równie ważna – z punktu widzenia turystów – jest dostępność komunikacyjna, która umożliwia korzystanie z atrakcji turystycznych i infrastruktury turystycznej obszaru. Oznacza ona możliwość dojazdu środkami komunikacji do celu podjętej podróży i obejmuje istnieją-

¹ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, PWE, Warszawa 2005, s. 51.

² T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia turystyki Polski*, PWE, Warszawa 2002, s. 16.

³ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny...*, *op.cit.*, s. 54.

ca ę sieć połączeń komunikacyjnych między miejscem stałego zamieszkania turysty a celem podróży, a także system połączeń komunikacyjnych, szlaków i wyciągów turystycznych, umożliwiających turystyce odbywanie wycieczek w obrębie wybranego regionu turystycznego do określonych miejsc.

2. Zasoby strukturalne województwa zachodniopomorskiego

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi, które wynikają z położenia i ukształtowania obszaru województwa. Na terenie województwa występują liczne krainy pojezierne z bogatą fauną i florą, czystymi wodami, a także blisko 185 km pasa wybrzeża Bałtyku (stanowiący niemal połowę morskiego wybrzeża Polski) wraz z piaszczystymi plażami i wydłmami. Do najważniejszych walorów przyrodniczych występujących w województwie zalicza się:

- akweny – województwo zachodniopomorskie należy do regionów o największych w skali kraju zasobach wodnych (drugie miejsce w kraju po województwie warmińsko-mazurskim), wody powierzchniowe obszaru lądowego i morskie wody wewnętrzne zajmują łącznie 5,7% obszaru całego województwa i 15,7% powierzchni wód kraju⁴;
- obszary leśne – zajmują w województwie 36,03% powierzchni całkowitej, a w wielu gminach stanowią ponad 50% powierzchni⁵. Rozmieszczenie powierzchni leśnej nie jest równomierne, zwarte kompleksy leśne występują głównie w części południowej i środkowej województwa (są to przede wszystkim puszcze), natomiast najslabiej zalesiony jest pas nadmorski i to głównie jego środkowa część (wyjątek stanowią lasy na wyspach Wolin i Uznam);
- klimat – na terenie województwa występuje specyficzny mikroklimat, co nabiera szczególnego znaczenia dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i wypoczynkowo-rekreacyjnej;
- obszary chronione – łączna powierzchnia obszarów chronionych wynosi ponad 460 tys. ha, co stanowi 20,5% ogólnej powierzchni województwa i odpowiednio 30% powierzchni chronionych w kraju.

Przyrodnicze walory turystyczne są wspomagane przez walory antropogeniczne, będące elementem ofert pobytowych i przyjazdowych turystów. Do najbardziej atrakcyjnych form decydujących o kulturowym charakterze krajobrazu wojewódz-

⁴ *Program rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim*, Urząd Marszałkowski, Szczecin 2003, s. 29.

⁵ *Audyt turystyczny województwa zachodniopomorskiego*, Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna, Szczecin 2005, s. 10.

stwa należą⁶: układy staromiejskie, średniowieczne systemy obronne miast z wieżami, basztami, bramami i fosami z okresu średniowiecza, ośrodki władzy książęcej i biskupiej, budowle sakralne, granitowe kościoły z XII i XIII wieku, zespoły zabudowań poklasztornych, założenia dworsko-pałacowo-parkowe, zabytki sztuki i rzemiosła artystycznego stanowiące wyposażenie kościołów i rezydencji, zabytki techniki i przemysłu związane z rozwojem przemysłu w XIX wieku oraz zabytki archeologiczne. Walory antropogeniczne to także imprezy o charakterze kulturalnym, organizowane cyklicznie, mające stałą formułę i atrakcyjny program, takie jak⁷: Festiwal Wikingów w Wolinie, Festiwal Pieśni Chóralnej w Międzyzdrojach i Szczecinie, Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej w Kamieniu Pomorskim i Koszalinie, Festiwal Młodzieży „Fama” w Świnoujściu, Iński Festiwal Lata Filmowego, Festiwal Teatrów Ulicznych w Wałczu, Świnoujskie Dni Muzyki „Viva la Musica”, Międzynarodowy Złot Historycznych Pojazdów Wojskowych w Darłowie, złot motocykli w Polanowie i wiele innych.

Zagospodarowanie województwa zachodniopomorskiego jest drugim istotnym elementem zasobów strukturalnych potencjału turystycznego województwa. Baza noclegowa województwa należy do najlepiej rozwiniętych w całym kraju. Obszar ten skupia najwięcej obiektów zbiorowego zakwaterowania wśród wszystkich województw (840 obiektów z czego 378 całorocznych)⁸. Sieć hoteli w województwie jest dobrze rozwinięta. W roku 2008 funkcjonowało na tym terenie 78 hoteli z 9430 miejscami noclegowymi (z czego 9230 to miejsca całoroczne). Z obiektów zbiorowego zakwaterowania skorzystało w 2008 roku 1 742 580 turystów (w tym 380 196 zagranicznych). Baza noclegowa w województwie jest zróżnicowana, ale przeważają w niej ośrodki wczasowe (342 obiektów), które stanowią 40,7% ogółu obiektów w województwie. Rozpatrując przestrzenne rozmieszczenie obiektów noclegowych według gmin województwa zachodniopomorskiego oraz liczbę miejsc noclegowych zlokalizowanych w tych obiektach, można zaobserwować, iż większość obiektów oraz miejsc noclegowych przypada na gminy pasa nadmorskiego, takie jak Rewal, Mielno, Dziwnów, Kołobrzeg, Świnoujście, Ustronie Morskie oraz Międzyzdroje. Są to gminy województwa cieszące się dużą popularnością wśród turystów ze względu na ich usytuowanie na Wybrzeżu Bałtyckim oraz pozostałe walory, zarówno przyrodnicze, jak i krajobrazowe. Oceniając infrastrukturę turystyczną województwa w ramach zasobów strukturalnych potencjału turystycznego, należy wziąć pod uwagę bazę żywieniową, która jest uzupełnieniem bazy noclegowej i zaspokaja podstawowe potrzeby turystów. Analizując liczbę placówek gastronomicznych w regionie w latach 2006–2008, zauważa się znaczną tendencję wzrostową

⁶ Program rozwoju turystyki..., *op.cit.*, s. 40–42.

⁷ *Audyt turystyczny województwa...*, *op.cit.*, s. 22–25.

⁸ *Bank danych regionalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdr>, 26.01.2010.

wą (z 784 placówek w 2006 roku do 810 placówek w 2008 roku)⁹. Dokonały się korzystne zmiany w strukturze tych obiektów. Wzrosła liczba restauracji ze 129 w roku 2006 do 146 w 2008 roku, co świadczy przede wszystkim o rosnącym popycie na wysoką jakość usług gastronomicznych w restauracjach oraz opłacalność ekonomiczną tego rodzaju działalności gastronomicznej. Jednakże ponad 40% placówek gastronomicznych to stołówki. Tego rodzaju zakłady żywieniowe są pozostałością dawnego modelu organizacyjnego obsługi ruchu turystycznego, bazującego na ośrodkach wczasowych lub podobnych obiektach, które jeszcze niedawno działały na zasadach niekomercyjnych. Znaczna część tych placówek podniosła standard wyposażenia oraz zakres i jakość świadczonych usług. Część z nich, na skutek stosunkowo dużej konkurencji, w coraz większym stopniu świadczy usługi podobne do restauracyjnych¹⁰.

Dopełnieniem dla bazy noclegowej i gastronomicznej w województwie zachodniopomorskim jest baza towarzysząca. Urządzenia będące dodatkową atrakcją dla turystów funkcjonują osobno, stanowiąc atrakcję zarówno dla turystów, jak i społeczności lokalnej lub zasilają obiekty turystycznej bazy noclegowej. Spośród urządzeń zlokalizowanych w obiektach noclegowych najwięcej jest urządzeń sportowo-rekreacyjnych, takich jak: stoły do tenisa, boiska do siatkówki lub koszykówki oraz wypożyczalnie rowerów, które w większości oferują ośrodki wczasowe, natomiast hotele wyposażone są w sauny, stoły bilardowe, siłownie i wypożyczalnie rowerów. Ponadto województwo dysponuje dobrze rozwiniętą infrastrukturą do uprawiania turystyki aktywnej (ośrodki jeździeckie, pola golfowe, wypożyczalnie sprzętu pływającego oraz przystanie dla jachtów, aquaparki oraz koła łowieckie). Urządzenia bazy paraturystycznej województwa zachodniopomorskiego to przede wszystkim obiekty kulturalne (kina, teatry, filharmonie), placówki informacji turystycznej (ponad 50), podmioty związane z obsługą ruchu turystycznego (np. biura turystyczne) i inne.

Bardzo istotnym elementem zasobów strukturalnych jest dostępność komunikacyjna województwa, która kształtuje się na dość dobrym poziomie. Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa (ze złym stanem dróg), wystarczająco rozwinięty transport kolejowy, jedynie w pasie nadmorskim funkcjonująca komunikacja promowa, rozwijający się transport lotniczy (połączenia z najważniejszymi miastami europejskimi) wpływa na liczbę turystów krajowych i zagranicznych odwiedzających region zachodniopomorski. Obok elementów infrastruktury komunikacyjnej, udostępniającej teren zachodniopomorski turystom, funkcjonują liczne trasy i szlaki turystyczne, umożliwiające przemieszczanie się odwiedzających i mieszkańców wewnątrz województwa. Dostępności regionu sprzyja liczba (23) i różnorodność

⁹ *Ibidem.*

¹⁰ D. Milewski, *Regionalne uwarunkowania rozwoju turystyki na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, s. 104.

przejść granicznych województwa zachodniopomorskiego: osiem morskich, dziesięć drogowych (w tym trzy dla małego ruchu granicznego), trzy rzeczne, jedno kolejowe i jedno lotnicze. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej straciły one na znaczeniu, jednak ich liczba świadczy o dobrych możliwościach nawiązywania kontaktów transgranicznych.

3. Wykorzystanie Regionalnego Programu Operacyjnego dla rozwoju elementów strukturalnych potencjału turystycznego województwa zachodniopomorskiego

Podmioty gospodarki turystycznej o dofinansowanie przedsięwzięć związanych z rozwojem zasobów strukturalnych województwa zachodniopomorskiego, mogą ubiegać się o środki finansowe przede wszystkim z *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013* (RPOWZ). Program ten jest narzędziem realizacji postulatów *Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020* oraz *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007–2013*. RPOWZ jest dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania środków unijnych – tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w województwie zachodniopomorskim w latach 2007–2013. Program realizowany jest przy zaangażowaniu 835 437 299 EUR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Uzupełnieniem są środki jednostek samorządu terytorialnego, budżetu państwa oraz środki prywatne. Średniorocznie (do 2013 r.) w wyniku realizacji RPO WZ wydatkowane będzie z EFRR ok. 119 mln EUR¹¹.

Instytucją zarządzającą RPOWZ jest Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, natomiast za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów odpowiedzialny jest Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym oraz Wydział Finansów i Budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje turystyczne mogą uzyskać wsparcie na realizację inwestycji turystycznych z osi priorytetowej 5 – „Turystyka, kultura i rewitalizacja”. Opis poszczególnych działań turystycznych, które mogą uzyskać dofinansowanie z osi priorytetowej 5, wraz z wielkością dofinansowania przedstawiono w tabeli 1.

¹¹ *Uszczegółowienie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013*, Szczecin, listopad 2009, s. 12.

Tabela 1

Działania i poddziałania osi priorytetowej 5 „Turystyka, kultura i rewitalizacja”

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO 2007-2013				
oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja				
działania	poddziałania	środki dostępne na dofinansowa- nie (w euro)	maksymalny poziom dofinan- sowania	beneficjenci
5.1 Infrastruktura turystyczna	5.1.1 Infrastruk- tura turystyki	30 370 000	50%	JST ¹² , NGO ¹³ , duże przedsię- biorstwa
	5.1.2 Regionalny system informacji turystycznej oraz rozwój produk- tów turystycz- nych	2 000 000	75%	JST, NGO
5.2 Rozwój kultury – ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	5.2.1 Rozwój i odtworzenie infrastruktury kultury wraz z systemem infor- macji kulturalnej	10 288 250	75%	JST, NGO, przedsiębiorstwa
	5.2.2 Zachowanie dziedzictwa kulturowego	3 362 674	75%	JST, NGO
5.3 Ścieżki rowerowe		5 661 900	50%	JST, NGO, duże przedsiębiorstwa
5.4 Promocja, ochrona i waloryza- cja dziedzictwa przyrodniczego		960 000	75%	JST, NGO
5.5 Rewitalizacja	5.5.1. Rewitaliza- cja obszarów zdegradowanych	22 292 831	50%	JST, przedsię- biorcy i NGO tylko w ramach podprojektów
	5.5.2. Inicjatywa JESSICA			

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Uszczegółowienia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007–2013*, Szczecin, listopad 2009.

W ramach osi priorytetowej 5 realizowane będą projekty zmierzające do two-

¹² jednostki samorządu terytorialnego.

¹³ organizacje pozarządowe.

rzenia nowych oraz podniesienia standardu technicznego istniejących obiektów turystycznych oraz infrastruktury rekreacyjnej. Działania tego obszaru priorytetowego dotyczą również inicjatyw mających na celu rozwój zasobów strukturalnych, w szczególności: rozwój sieci punktów informacji turystycznej funkcjonujących w zintegrowanym dla całego województwa systemie regionalnej informacji, rozbudowę, przebudowę i modernizację infrastruktury kulturalnej, rozwój ścieżek rowerowych, promowanie walorów przyrodniczych, obszarów chronionych, waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego, pobudzenie gospodarcze oraz społeczne obszarów problemowych poprzez tworzenie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych.

Dofinansowanie projektów mających na celu rozwój zasobów strukturalnych województwa zachodniopomorskiego, których beneficjentami są jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje turystyczne, można również uzyskać z osi priorytetowej 6 – „Rozwój funkcji metropolitalnych”. Obszar priorytetowy 6 skupia się przede wszystkim na wsparciu inicjatyw turystycznych podnoszących atrakcyjność turystyczną Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Projekty zakładające realizację tego celu obejmują zasięgiem terytorialnym gminy należące do Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (Goleniów, Stargard Szczeciński, Stare Czarnowo, Kobylanka, Gryfino, Kołbaskowo, Dobra, Police i miasto Szczecin)¹⁴.

Przedsiębiorstwa turystyczne funkcjonujące na obszarze województwa zachodniopomorskiego, jako podmioty wspierające rozwój zasobów strukturalnych, mogą aplikować o wsparcie finansowe przede wszystkim z osi priorytetowej 1 – „Gospodarka – Innowacje – Technologie”. Działania i poddziałania tego obszaru priorytetowego dotyczą przede wszystkim przedsięwzięć podnoszących konkurencyjność poprzez zwiększanie potencjału przedsiębiorstwa i jego zdolności inwestycyjnej, poprawę poziomu innowacyjności sektora MSP poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznej pomocy doradczej oraz promocję regionu za granicą poprzez ułatwienie przedsiębiorstwom nawiązywania kontaktów z potencjalnymi kontrahentami z zagranicy.

Przedsiębiorstwa turystyczne mające zdolność kredytową, niemające natomiast wymaganych przez instytucję finansową zabezpieczeń, korzystają często z poręczenia zobowiązania finansowego w Zachodniopomorskim Regionalnym Funduszu Poręczeń Kredytowych lub Funduszu Poręczeń Kredytowych POLFUND. Głównym zadaniem funduszy jest ułatwianie przedsiębiorcom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą dostępu do zewnętrznego finansowania kredytów bankowych oraz pożyczek na prowadzenie takiej działalności. Przedsiębiorstwa turystyczne aplikują również do instytucji wspierających rozwój mikroprzedsiębiorczości (tj. Fundusz Mikro, Regionalny Fundusz Pożyczkowy „Pomeranus” czy Szczeciński Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o.) o udostępnienie kapitału w formie pożyczek.

¹⁴ <http://www.um-zachodniopomorskie.pl>, 26.01.2010.

Pośrednio inicjatywy turystyczne, związane z rozwojem zasobów strukturalnych, w szczególności zasobów turystyki wiejskiej i agroturystyki, można realizować również z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (PROW). Zadania instytucji zarządzającej dotyczące wdrażania określonych działań objętych programem na szczeblu regionalnym wykonuje Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego. Za program odpowiedzialne jest natomiast Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W latach 2007–2013 nastąpiła istotna zmiana – środki przekazywane na rozwój wsi pochodzą z funduszy Wspólnej Polityki Rolnej, podczas gdy w latach 2004–2006 były to środki pochodzące z funduszy strukturalnych.

4. Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej

Nadgraniczne położenie województwa determinuje udział w międzynarodowych projektach współpracy z państwami sąsiadującymi. Współpraca ta dotyczy wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego i politycznego, również gospodarki turystycznej. Podmioty turystyczne, zainteresowane tworzeniem transgranicznych produktów turystycznych opartych na zasobach strukturalnych województwa, mogą uzyskać wsparcie z Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Programy te stanowią kontynuację programów realizowanych w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III w okresie programowania 2000–2006 (w Polsce od 1 maja 2004 roku). Europejska współpraca terytorialna wdrażana jest za pomocą trzech typów programów operacyjnych:

- współpracy transgranicznej (INTERREG IV A), której celem jest rozwijanie wspólnych inicjatyw lokalnych i regionalnych;
- współpracy transnarodowej (INTERREG IV B), ukierunkowanej na integrację terytorialną Unii Europejskiej poprzez wspieranie dostępności, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, innowacyjność i ochronę środowiska naturalnego;
- współpracy międzyregionalnej (INTERREG IV C), umożliwiającej wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk, m.in. w zakresie wspierania innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy oraz ochrony środowiska.

Istotne znaczenie w kontekście tworzenia transgranicznych produktów turystycznych poprzez wykorzystanie zasobów strukturalnych województwa zachodniopomorskiego ma program *INTERREG IV A Województwo Zachodniopomorskie/Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia*. Budżet programu na lata 2007–2013 wynosi ponad 156 mln EUR (z czego prawie 133 mln EUR to środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego), w tym wkład Pol-

ski wynosi około 50 mln EUR¹⁵. Program ten zakłada następujące kierunki wsparcia w sektorze turystyki¹⁶: turystyka morska na obszarach wybrzeży (łącznie z wybrzeżem zatok i zalewów połączona z działaniami podejmowanymi w ramach turystyki na wodach śródlądowych), turystyka aktywna w oparciu o bogactwo krajobrazu (kąpiele, wędrówki, wędrówki rowerowe, spływy wodne, jazda konna, wędkarstwo, żeglarstwo, nurkowanie, sport lotniczy itp.), turystyka przyrodnicza z wykorzystaniem dużych obszarów krajobrazowych, parków przyrody, rezerwatów biosfery i parków narodowych w obszarze wsparcia (w połączeniu z obserwacją przyrody i możliwościami edukacji ekologicznej), agroturystyka w połączeniu z ofertą turystyki aktywnej, turystyka sanatoryjna, prozdrowotna i wellness, turystyka kulturalna i edukacyjna (atrakcje kulturalne, muzea, wystawy, historyczne miasta i śródmieścia, wielkie wydarzenia, dworki i pałace).

17 września 2009 roku w Locknitz (Niemcy) odbyło się posiedzenie komitetu monitorującego program *Województwo Zachodniopomorskie/Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia INTERREG IV A*. Komitet zarekomendował do dofinansowania projekty turystyczne, które przedstawiono w tabeli 2.

Ponadto w ramach współpracy transgranicznej województwa powstał *Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007–2013* (Polska – Szwecja – Dania – Litwa – Niemcy). Głównym celem programu jest wzmocnienie zrównoważonego rozwoju obszaru Południowego Bałtyku poprzez wspólne działania zwiększające jego konkurencyjność i wzmacniające integrację między ludźmi i instytucjami. Działania zmierzające do rozwoju zasobów strukturalnych na obszarze wsparcia zapisane są w osi 2 – „Atrakcyjność i wspólna tożsamość”, i dotyczą m.in. zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa naturalnego i kulturowego dla rozwoju regionalnego. Budżet programu wynosi 75,4 mln EUR (w tym wysokość wkładu polskiego to 25 mln EUR).

¹⁵ <http://www.ewt.wzp.pl>, 26.01.2010.

¹⁶ *Program Operacyjny Celu 3 „Europejska Współpraca Terytorialna” - „Współpraca Transgraniczna” Krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia i Rzeczpospolita Polska (Województwo Zachodniopomorskie) 2007-2013*, s. 20.

Tabela 2

Wybrane projekty turystyczne Programu Województwo Zachodniopomorskie/Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia

TYTUŁ PROJEKTU	PARTNER WIODĄCY	PARTNERZY
Atrakcje przyrodnicze wysp Uznam – Karsibór	Niemiecki Związek Ochrony Przyrody Grupa regionalna Uznam (NABU Uznam)	Gmina Miasto Świnoujście
Rozwój „Europejskiego Parku Hugonotów” w Schwedt nad Odrą i rewitalizacja Parku Przyrody „Dolina Miłości” w Zatonii Dolnej jako transgranicznych centrów kultury i wypoczynku	Miasto Schwedt	Federacja Zielonych GAJA, Szczecin
Organizacja centrów informacyjnych oraz rozbudowa miejsc atrakcyjnych turystycznie w miejscowościach Ziethen i Moryń (geopark Kraina Połudowcowa nad Odrą)	Amt Joachimsthal	Urząd Miasta i Gminy Moryń
Budowa ścieżek rowerowych w Euroregionie Pomerania na odcinku Pilchowo i Tarnowo do Bartoszewa oraz w Pasewalku, w ramach koncepcji rozbudowy i połączenia ponadgranicznej sieci ścieżek rowerowych	Gmina Police	Miasto Pasewalk i miasto Uecker-Randow
Budowa ścieżki rowerowej Ustronie Morskie – Kołobrzeg – Dźwirzyno oraz miasto Barth w ramach międzynarodowej nadmorskiej trasy rowerowej nr 10	Gmina Miasto Kołobrzeg	Gmina Kołobrzeg Gmina Ustronie Morskie Miasto Barth
Rozbudowa infrastruktury centrum turystyki wodnej w Schwedt nad Odrą i budowa śródmiejskiej części nabrzeża w Gryfinie w celu zintensyfikowania rozwoju transgranicznej turystyki wodnej	Miasto Schwedt/Odra	Gmina Gryfino
Niemiecko-polskie imprezy kulturalne na niemieckiej i polskiej części wyspy Uznam - Uznamska Granica w dźwiękach 2009	Foererverein Usedomer Musikfreunde e.V.	Gmina Miasto Świnoujście

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ewt.wzp.pl, 26.01.2010.

Podsumowanie

Województwo zachodniopomorskie odznacza się wyjątkowo korzystnymi uwarunkowaniami dla rozwoju turystyki. Zasoby strukturalne województwa, przede wszystkim przygraniczne i nadmorskie położenie, liczne walory przyrodnicze, dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz dość dobry poziom dostępności komunikacyjnej, tworzą turystyczny potencjał regionu. Niezbędne środki finansowe

na rozwój potencjału turystycznego województwa zapisane są w obszarach priorytetowych programów unijnych, w szczególności w *Regionalnym Programie Operacyjnym dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2007–2013*. Odnosząca się bezpośrednio do turystyki oś priorytetowa 5 zakłada dofinansowanie inicjatyw mających na celu podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez rozwój zasobów strukturalnych. Duży nacisk kładzie się na realizację projektów mających na celu stworzenie i rozwój regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych opartych na zasobach strukturalnych województwa, wpływających na wydłużenie sezonu turystycznego, poprawę stanu oraz rozbudowę infrastruktury kulturalnej oraz rewitalizację i pobudzenie gospodarcze obszarów problemowych.

Również we wzmocnieniu regionu pogranicza kluczową rolę odgrywa turystyka i rozwój zasobów strukturalnych regionów współpracujących. Projekty realizowane w ramach programu współpracy transgranicznej *INTERREG IVA Województwo Zachodniopomorskie /Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia*, stwarzają możliwości połączenia poszczególnych elementów zasobów strukturalnych tych regionów i sprzyjają tworzeniu wspólnych ofert turystycznych oraz transgranicznych produktów turystycznych, z których będą korzystać zarówno polscy, jak i niemieccy turyści.

Szansa, jaka pojawiła się wraz ze wstąpieniem Polski w struktury unijne oraz z uruchomieniem unijnych środków pomocowych, powinna zostać prawidłowo wykorzystana. Należy jednak uważnie śledzić wytyczne do działań, aby ustrzec się błędów, które spowodować mogą odmowę dofinansowania.

EUROPÄISCHE FONDS FÜR DIE ENTWICKLUNG DER STRUKTURELLEN RESSOURCEN WESTPOMMERN WOJEWODSCHAFT

Zusammenfassung

Strukturelle Ressourcen der Westpommern Wojewodschaft spielen eine große Rolle in der Entwicklung des touristischen Potential in dieser Region. Sowohl attraktive touristische Ressourcen, infrastrukturelle Voraussetzungen als auch räumliche Erschließung, sind wichtigen Komponenten, die auf den Zahl der Touristen und Zufriedenheit Einfluss haben. Darum, die Ausnutzung der europäischen Fonds ist sehr wichtig für finanzielle Unterstützung der touristischen Initiativen.

Ziel der vorliegenden Arbeit ist es auf die Stelle der strukturellen Ressourcen im touristischen Potential hinzuweisen und auch Identifizierung und Beschreibung der europäischen Fonds, aus denen kann man die Entwicklung der strukturellen Ressourcen Westpommern Wojewodschaft finanzieren.

Übersetzt von Anna Gardzińska